

Parayı Türkevi'ne bağışlayacağım

Bu yıl Kimya dalında Nobel Ödülü'nü kazanan 3 bilim insanından biri olan Sancar, planlarını anlattı. Sancar, 'ABD'deki Türkevi'ni sağlam bir temele koymak istiyoruz. Bu parayı o vakfa yatıracamız' dedi

Telefonun ucundaki ses, biyokimya alanındaki buluşuyla tıp biliminde yeni bir çıkış açan Prof. Dr. Aziz Sancar. Kanserli hücrelerin DNA onarım sisteminin haritasını çıkararak Kimya dalında bu yılki Nobel Ödülü'nü kazanan 3 bilim insanından biri olan, bu sayede Türkiye'ye de ilk kez bilim dalında bu prestijli ödülü kazandıran doktorumuz... 1982'den beri North Carolina-Chapel Hill Üniversitesi'nde öğretim üyesi olan Prof. Sancar'la Milliyet adına mülakat yapmak için ofisindeki telefon numarasını çevirirken, direkt olarak karşıma çıkacağından bile doğrusu emin değildim.

Sıcak ama yorgun bir sesle

Başta ABD, İngiltere ve İsveç basını olmak üzere dünya medyasının röportaj yapmak için peşinden koştuğu, başarıları ve hayat hikâyesi Türk haber ve sosyal medyasındaki haber ve videolarla da geniş biçimde işlenen Sancar, muhtemelen telefonlara bizzat çıkamayacak kadar meşguldü. Şansımı denediğimde mesaj makinası ya da sekreter sesiyle karşılaşmayı beklerken, sıcak ama yorgun bir sesle Türkçe "Alo" dedi, Aziz hoca. Kendimi tanıtip Milliyet adına mülakat ricasında bulunmak için aradığımı söylediğimde "Sabahtan beri konuşuyorum, 10 dakika sonra da Azerbaycan radyosu arayacak ama isterseniz bu arada konuşalım" dedi hemen. Zaman darlığına rağmen, esasen 'nereli' olduğuna ilişkin kendisini kızdıran sorulardan, gençlere tavsiyelerine ve Nobel ödülünün parasını nereye harcayacağına kadar pek çok konuya değindi.

Sancar, İsveç Kraliyet Bilimler Akademisi tarafından verilen Nobel Kimya Ödülü'nü İsveçli Tomas Lindahl ve ABD'li Paul L. Modrich ile paylaştı. Toplam 3 milyon İsveç kronu (yaklaşık 2.8 milyon TL) tutarındaki ödül, Alfred Nobel'in ölüm yıldönümü olan 10 Aralık'ta düzenlenecek törende verilecek.

'Memleketim için sevindim'

Prof. Sancar'a sorduğumuz sorular ve verdiği yanıtlar şöyle:

Bu sizin çok uzun süredir üzerinde çalıştığınız projeden dolayı aldığınız bir ödül, değil mi?

- Evet, 3 konu üzerinde çalışıyorum. DNA onarımı, eksizyon ve photolyase (ışıkta zarar gören DNA'yı tamir eden enzim). Photolyase üzerinde aşağı yukarı yüzde 90 araştırmayı ben yaptım ve onların mekanizmalarını açıkladık. Fakat Nobel'in web sitesinde görebildiğim kadarıyla ondan bahsetmiyorlar, ödülü DNA onarımı için vermişler. Mayısta bütün DNA genomunun onarım haritasını çizdik. DNA onarımı, kansere karşı koruma açısından önemli. Çünkü kansere yol açan etkenlerin çoğu, DNA'ları bozuyor. DNA'nın kendisini nasıl onardığını, hücrelerin kendilerini kansere karşı nasıl savunduklarını aydınlattık. Yaptığım araştırmalar için önemli bir an oldu. Ayrıca ailem için sevindim. Fakat en çok memleketim için sevindim. Türkiye'den de çok kişi aradı, Başbakan ve Cumhurbaşkanı da...

'Sürpriz değildi'

Beklediğiniz bir ödül müydü, sürpriz mi oldu?

- Yok, sürpriz değildi. Büyük bir ihtimalle alacağımı söyledim. Stanford Üniversitesi Biyokimya Bölüm Başkanı'yla eskiden beri tanışırız, 4 yıl önce onunla yazışıyorduk. Emekli oluyordu, tebrik ettim. Bana 'DNA onarımında Nobel ödülü listesinin en tepesinde' diye bir şey söyledi. Yani ilk defa ABD'de o söylemişti. Ama sürpriz olan şu oldu. Ödülü kazanan öteki kişi Paul Modrich, o da Duke Üniversitesi'nden iyi arkadaşımdır. Yıllardır onu aday olarak koyuyorum ve adaylar içinden ondan CV istiyorum, ne için koyduğumu söyleyemiyoruz tabii. Seni bir yere aday koyacağım diyorum, CV'sini alıyorum. Fakat beni arayan soran olmadı o konuda. O bakımdan bir gün olacak diyordum ama bu yıl beklemiyordum. Bir tek o açıdan sürpriz oldu.

'İlk gemiyle Türkiye'ye gönderilmeli'

ABD'ye ilk geldiğinizde Türk olarak zorluk çektiniz mi, bir ayrım gördüğünüzü hissettiniz mi?

- Tabii oluyor, ama onun için Amerikalılara kızgın değilim. Mesela 40 yıldır buradayım, ama ders verirken hâlâ ağır bir Türk şivesi var. Özellikle ilk ders vermeye başladığımda öğrenciler anlamakta güçlük çekiyorlardı. Bilirsiniz, üniversitede yıl sonunda öğrencilerin doldurduğu ders değerlendirme anketi var. Hatırlıyorum, ilk geldiğim zamanlarda bir çocuk İngilizce şöyle yazmıştı: "Bence o ilk gemiyle Türkiye'ye geri gönderilmeli!" (gülüyor) Beni buraya alan bölüm başkanı, Mary Ellen Jones diye bir hanımdı. Vefat etti yıllar önce. O bana kendi çocuğundan daha çok destek verdi. Beni her türlü ödüle aday gösterdi. Belki biliyorsunuz, 'Presidential Young Investigators Award' (Cumhurbaşkanlığı Genç Araştırmacılar Ödülü) var. Reagan başlattı bunu. Ona adaylığımı koydu ve onu kazanmamı sağladı. Vefat ettikten sonra bir binaya onun ismini verdik.

'Sosyal medya hesabım yok'

Bundan sonra ne yapmayı düşünüyorsunuz? Özellikle Nobel'den alacağınız para ödülünü nasıl kullanacağınız konusunda bir projeniz var mı?

- Biz Türkiye'ni sağlam bir temele koymak istiyoruz, çünkü şimdi biz yönetiyoruz. 69 yaşındayım. Eşim 66 yaşında. Biz gittikten sonra ne olacak, onun derdindeyiz. Bu parayı o vakfa yatıracağız ki Türkiye devam ettirilebilsin. Bu arada şunu da belirteyim, benim ne Facebook'um, ne de Twitter'im var. Birisi başlatmış, onları kapatmaya çalışıyoruz.

Sosyal medyayı bundan sonra kullanmayı düşünüyor musunuz?

- Burada sosyal medya konusunda en başarılı insan, bizim üniversitemizde Zeynep Tüfekçi diye bir hanım. Belki ona bir danışırım belki bana bir akıl verir.

'Senede bir geliyorum'

Sık sık Türkiye'ye gidiyor musunuz? Yazları orada mısınız genellikle?

- Senede bir gitmeye çalışıyorum.

9 Eylül'de oradaydık. İzmir'de Biomedicine and Genome Center (İzmir Biyotıp ve Genom Merkezi) diye bir yer açıldı. Mehmet Öztürk onun başkanı. Ben de oradaydım. Gökhan Hotamışlıgil'le birlikte Bilimsel Danışma Kurulu'ndaydık.

'Bunu bir Türk yaptı, biz de yapabiliriz'

Sizin bulunduğunuz yerde Türkiye'yle ilgili, Türk öğrencilere yardımlarınızla ilgili bir çok faaliyetleriniz var. Orada açtığınız bir Türkiye ve eşinizle birlikte kurduğunuz vakıf var. O etkinliklerinizi biraz anlatabilir misiniz?

- Orası Türk yurdu aslında. Ama öyle yüksek sayıda öğrenci alacak kadar değil, en fazla 5 kişi kalabiliyor. Orada mesela bu hafta iki yüksek lisans öğrencisi, iki tane de Türkiye'den profesör vardı. Öyle hem uzun süreli, hem de kısa süreli kalmak için gelenler orada kalıyor. Müstakil bir evdir, büyük bir bahçesi var, harika bir mutfak var. Türk hanımları orada Türk yemeği dersi veriyorlar. Milli ve dini bayramları orada kutluyoruz. Birkaç konferans da oldu.

Türk gençlerine neler tavsiye edeceksiniz?

- Onların kitaplarda benim yaptığım buluşları görüp 'Bunu bir Türk yaptı, biz de yapabiliriz' demelerini. Bir de gittiğinde Amerikalı'dan saygı istiyorsan, önce kendine saygı göstereceksin. Kendine saygı demek, Türk olduğunu unutmayacaksın. Ben Türk'üm dediğinde kendinizle gurur duyacaksınız ki karşınızdaki adam da size hürmet gösterecek, onu söyledim gençlere.

'Hâlâ karıştırıyorlar'

En son BBC röportajınızda size "Türk'müsünüz?" diye sormuşlar, siz de oldukça kızmışsınız...

- Kızıyorum ona, çünkü bunlar Allah'ın gavuru, orayı karıştırdılar yüz yıl önce, hâlâ karıştırıyorlar. İngiltere'de kaç çeşit etnik grup var, ben sana

soruyor muyum? ABD'de Katolik'i var, Alman'ı, İngiliz'i var. Nerelisin deyince

"Amerikalı" diyor, o kadar. Onlar illa yok Kürt müsün, yok Arap mısın?

Size "Kürt müsünüz, yoksa Arap mı" diye soruldu?

- İlk sorusu oydu.

■